

MODERNE TIRSDAG

SOLO
ALONE
TOGETHER

JONAS FRØLUND

Tirsdag 11. maj 2021 kl. 19.30

KONCERTKIRKEN
BLÅGÅRDSPLADS, 2200 NØRREBRO

MM
40

Jonas Frølund

Jonas Lyskjær Frølund •

Den amerikanske klarinettist Benny Goodman, "King of Swing", var den store inspiration for Jonas Frølund, der som 12-årig fik *Sing, Sing, Sing* ind i blodet som medlem af Roskilde Musiske Skoles Harmoniorkester. I dag er den 25-årige internationale prisvinder i fuld sving med en stor karriere. Han er soloklarinettist i Danmarks Underholdningsorkester, han er kontraktansat som alternerende soloklarinettist i Malmö SymfoniOrkester og på trial som soloklarinettist i orkestret ved Royal Opera House, London – ligesom han er medstifter af blæserkvintetten V Coloris, som vandt 3. pris i Den internationale Carl Nielsen Kammermusikkonkurrence 2019, samt af Trio Han-Frølund-Jakshøj.

Den tidligere Sct. Annæ-elev studerede i 2011-2017 hos først John Kruse og siden, på Det Kongelige Danske Musikkonservatorium, hos Lee Morgan. I juni 2020 afsluttede han sin bachelor på Supérieur-konservatoriet (CNSMDP) i Paris, hvor han i tre år blev undervist af Pascal Moraguès, soloklarinettist i Orchestre de Paris. Derpå fortsatte han på kandidaten samme sted, hos Philippe Berrod, ligeledes soloklarinettist i Orchestre de Paris og en meget anerkendt solist og kammermusiker.

Gennem årene har Jonas modtaget adskillige legater og priser, bl.a. P2's talentpris, Jacob Gades Legat, Léonie Sonnings talentpris og Betty og Valdemar van Hauens Legat. Ydermere har han opnået topplaceringer i internationale konkurrencer. I 2019 vandt han Lissabon-konkurrencen, hvis førstepris indebar en koncert på ClarinetFest i USA, verdens største klarinetmesse arrangeret af ICA – International Clarinet Association. Desuden er han netop blevet udtaget til den VIII Crusell International Competition 2021 i Finland.

Manuel Esperilla © Jens Rossel

• Manuel Esperilla

Manuel Esperilla er pianist i Athelas Sinfonietta Copenhagen og Rudersdal Kammersolister og er kendt som en af hovedstadens mest erfarne og dedikerede i ny musik. I 2019 var han bl.a. solist i Hans Abrahamsens *Klaverkoncert* med Athelas og Thomas Søndergaard som dirigent i anledning af Sonnings Musikpris. Manuel Esperilla er født 1976 i Spanien og uddannet ved Conservatorio Profesional de Mérida, Conservatorio Superior de Madrid og Det Kongelige Danske Musikkonservatorium, hvortil han søgte for at få José Ribera som lærer i solistklassen, og hvorfra han debuterede i 2009 og siden da været ansat som akkompagnatør.

Manuel Esperilla er prisvinder i klaverkonkurrencerne Ciudad de Albacete og Rotaract i Palma de Mallorca, og han har optrådt som solist med orkestrene Sinfónica de Extremadura og med DKDM's symfoniorkester under ledelse af Michael Schönwandt.

I 1999 konkurrerede han sig til titlen "Funcionario de Carrera del cuerpo de Profesores de Música y Artes Escénicas", som er adgangskortet til at undervise på offentlige konservatorier i Spanien, og han har undervist på musikkonservatoriet Hermanos Berzosa i Cáceres og Victoria de los Ángeles i Madrid. På grund af sin interesse for moderne musik dannede han i 2008 ensemblet In Evidenza, der virkede indtil 2012. Siden 2008 har han samarbejdet med mange danske ny musik-ensembler, udover Athelas Sinfonietta i Scenatet, Dygong, Ekkozone og Percurama, med hvem han har indspillet Axel Borup-Jørgensens "Music for percussion and viola op. 18" (OUR Recordings), ligesom han flere gange har optrådt på koncertrækken Moderne Mandag, senest i programmet "Webern im Spiegel" den 27. januar 2020 med udgangspunkt i Weberns kvartet opus 22 for violin, klarinet, saxofon og klaver.

MODERNE TIRSDAG

Tirsdag 11. maj 2021 kl. 19.30

Jonas Lyskjær Frølund klarinetter • Manuel Esperilla klaver

Niels Viggo Bentzon (1919-2000)

Sonate •

for klarinet og klaver, opus 63. 1. sats (3')
Komponeret 1950 i København
Tilegnet Ib Eriksson
Edition Wilhelm Hansen
Allegro

Carl Nielsen (1865-1931)

Cadenza •

fra *Koncert for klarinet og orkester*, opus 57, 1. sats (2')
Komponeret 1928 i København
Tilegnet Aage Oxenvad
Carl Nielsen Udgaven (CNW 43)

Igor Stravinsky (1882-1971)

Tre stykker •

for klarinet solo (5')
Komponeret 1919 i Schweiz
Tilegnet Werner Reinhard
Chester Music Ltd
Sempre piano e molto tranquillo
1/8 = 168
1/8 = 160

Bent Sørensen (f. 1958)

Lontanamente •

Fragmenter af en vals for klarinet solo (6')
Komponeret 2012 i København
Edition Wilhelm Hansen

Mette Nielsen (f. 1985)

Alone •

for bassetklarinet solo (7'). *Uropførelse*
Komponeret 2021 i København
til Jonas Lyskjær Frølund
på bestilling fra Arbejdsgruppe Gunnar Berg
Edition-S

Richard Wagner (1813-1883)

Solo •

for engelsk horn fra forspillet til
3. akt af *Tristan og Isolde*,
spillet på bassetklarinet (2')
Komponeret 1859 i Lucerne
Mäßig langsam

Poul Ruders (f. 1949)

Tattoo for One •

for klarinet solo (6')
Komponeret 1984 i København
Edition Wilhelm Hansen

Pelle Gudmundsen-Holmgreen (1932-2016)

Different Kinds

Første sats (5') af trioen *Territorial Song*;
basklarinet og præpareret klaver
Komponeret 1995-97 i København
Tilegnet LINensemble
Edition Wilhelm Hansen

Navid Bargrizan (f. 1982)

KannObalismus I

for basklarinet og tape (6'). *Uropførelse*
Komponeret 2020 i Texas, USA
Tilegnet Jonas Lyskjær Frølund
Eget forlag

Richard Wagner

Solo

for engelsk horn fra forspillet til
3. akt af *Tristan og Isolde*, spillet på basklarinet (2')
Mäßig langsam

Simon Steen-Andersen (f. 1976)

De Profundis

version for basklarinet og slagtøj (12')
Førsteopførelse
Komponeret 2000 i Aarhus.
Edition-S

Birgitte Alsted (f. 1942)

Endestation/Epilog

fra *Kafka i Kirke* (2020) (8')
3. version for klarinet og klaver. *Uropførelse*
Komponeret 2021 i København.
Tilegnet Jonas Lyskjær Frølund
Edition-S

Flygler

Kawai Shigaru
Kawai 500

Livestream

Jacob Crawford
www.crawford.dk

Koncerten kan genopleves på
Moderne Mandag på Facebook
– og efterfølgende på YouTube.

Solo • Alone • Together

Aftenens koncert er tveægget tvilling med en cd, som indspilles efterfølgende. Fælles for dem er solisten, unge Jonas Lyskjær Frølund, og fire klarinetter: to almindelige, en basset og en bas, og så en del af indholdet. Men hvor cd'en helt igennem er solistisk anlagt, får klarinetten med- og modspil af et flygel i live-koncertens epilog og før da i to programpunkter, der fungerer som portal til hver sin afdeling i forløbet - og heller ikke i to andre programpunkter på koncerten er soloklarinetten ladet helt alene i lydbilledet: i det ene spiller den mod en allerede eksisterende optagelse, og i det andet kræver partituret, at klarinettisten på scenen også kan betjene en opsætning af slagtojsinstrumenter. Rent tidsmæssigt favner både cd og koncert det spændende århundrede af Ny musik fra 1919 til ja næsten bogstaveligt talt dags dato . . . og så foretager Jonas to gange i koncertens forløb et styrt dyk ned til al Ny musiks tidløst aktuelle udspring, Wagners opera *Tristan og Isolde*, uropført dagen efter Carl Niensens fødsel.

X antal måder at beskrive klarinetten på... •

Kurt Weill hyldede i sin tid Schönberg med et værk, der hedder "14 måder at beskrive regnen på" - og der må bestemt være flere, når det gælder klarinetten! Ikke blot den 'almindelige', sopranklarinetten, men også alle de små, der render til vejrs i højden, og dem, der kravler stadig længere nedad. Alle har de deres særlige klang, og alle kan de det dér med snart at skingre, snart liste på kattepoter, snart synge og snart stikke i et hyl eller et brøl. De kan også alle det med at ligge på én tone og få den til at stige fra det uhørlige til det ubærlige og så gradvis tilbage igen; de kan spille helt utroligt hurtige passager, de kan hugge og stikke, de har adgang til en verden af såkaldte multiphonics, og de kan (helst kun, når det kræves af komponisten) klapre virkningsfuldt med metalværket, der er monteret oven på det hårde træ, de er lavet af. På hver sin facon og ved fælles hjælp tilbyder koncert og cd tilhøreren et helt katalog over de mange måder, klarinetten kan lyde på, både inden for rammerne af de traditionelle spillemåder og musikalske stilarter og når der tænkes ud af boksen og langt bort fra sædvane og vaner hos komponister, musikere og tilhørere.

Jonas Frølund og Arbejdsgruppe Gunnar Berg har inviteret Svend Ravnkilde, i sin tid konsulent ved Dansk Musik Informations Center, til at reflektere over koncertens program. Billedtekster: Jens Rossel

Jonas spiller på fire klarinetter: sopran B og sopran A, bassetklarinet og basklarinet

Der kommer som nævnt fire klarinetter i spil både på koncerten og på cd'en: de 'almindelige' sopran A og B; den noget dybere basset (ikke at forveksle med bassethornet, men som dette udtalt bassét; en basset er en langstrakt lavbenet hund), og endelig bassen. I koncertens indledende nummer og i dens sidste medvirker et flygel, der klinger som leveret fra fabrikanten; i anden afdelings overrumplende første nummer er flyglet 'præpareret' derved, at man efter komponistens anvisning har monteret diverse dingener i strengværket, så at visse toner lyder lidt eller meget forskelligt fra det vanlige, når tangenten slås an. To numre på koncerten er skrevet direkte til Jonas Frølund og de to dybere af hans instrumenter - Navid Bargrizans fra 2020 er for basklarinet, mens Mette Niensens fra 2021 er for bassetklarinet; Mette Niensens er desuden med på cd'en. Begge disse stykker uropføres her i aften.

Der er desuden tale om den første opførelse på basklarinet af Simon Steen-Andersens *De Profundis* fra 2000. Og koncertens afslutning udgøres af uropførelsen af *Endestation / Epilog* af Birgitte Alsted - som er en omarbejdet version til selvstændig koncertbrug af slutningen fra hendes *Kafka i Kirke* (2020), et værk skrevet til Jonas Frølund og hans sopranklarinet sammen med orgel og klaver og recitator, og uropført i sin helhed som led i en Kafka-aften i Sct. Matthæus Kirke på Vesterbro i februar 2020.

Cd'ens værkliste •

Den indholdsrige cd vil rumme mange numre, som i et dansk perspektiv belyser dels Carl Nielsens særlige forhold til klarinetten og dels vor hjemlige musiks nyere historie efter den store mesters død. Cd'en kan dermed også give nye oplevelser til de talløse klarinettister over hele kloden, som med garanti kender mindst ét værk af den lille fynske verdenskunstner, nemlig hans klarinetkoncert, og som med lidt held desuden kender klarinetstemmen i hans blæserkvintet, som ligeledes spilles overalt, hvor der gives undervisning og afholdes koncerter. Og så rummer cd'en desuden en nyklassiker på området, *Fuglenes agrund* fra Messiaens *Kvartet til tidens ende* – satsen er en hypnotisk virkende klarinetsolo, som i livekoncertens dramaturgi finder sin modsvarighed i den sørgmodige melodi, Jonas har på lån fra hyrden hos Wagner. (På sin soprانklarinet medvirker Jonas i Drømmefanger-opførelsen af hele Messiaens *Quatuor* kl. 22.30 her i KoncertKirken tirsdag d.13. juli.)

- **Bent Sørensen** *Lontanamente* for klarinet
- **Carl Nielsen** *Cadenza* fra *Klarinetkoncert*, 1. sats
- **Igor Stravinskij** *Tre stykker* for klarinet
- **Mette Nielsen** *Alone* for bassetklarinet
- **Olivier Messiaen** *Abîme des oiseaux* for klarinet
- **Jørgen Bentzon** *Tema med variationer*, opus 14, for klarinet
- **Gunnar Berg** *Pour clarinette seule II*
- **Simon Steen-Andersen** *De Profundis* for basklarinet og slagtøj
- **Poul Ruders** *Tattoo* for klarinet

Koncertens forløbskurve(r) •

At musikaftener som Moderne Mandag kan overvælde og måske strabadsere med deres mangfoldighed af nye indtryk, er et vilkår, arrangør og programlægger altid må have forrest i bagehovedet. Den aktuelle Moderne Tirsdag er tilmed en solistisk præsentation af en intenz 'performende' ung musiker med flere udgaver af sit instrument, som i sig selv er mentalt og fysisk krævende. Og så er der altså programsættningens trængsel af komponister og deres forskellige udspil, hvad angår personalstil, kompositionsteknik(ker) og tekniske krav til de(n) optrædende musiker(e).

Løsningen må være at skabe strukturer, der bibringer et mål af orden, og udtænke sammenhænge, som kan hvile på både lighed og kontrast, og så må de nødvendige småpauser i afviklingen udnyttes til på én gang at fastholde spændingen og lysten og så lige få skuldrene ned på begge sider af tribunen.

På det helt overordnede plan er der i aften to afdelinger omkring en reel koncertpause;

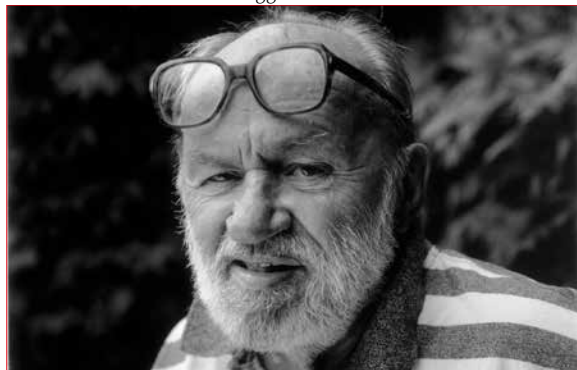
med pausen som akse er de to afdelinger nogenledes symmetriske, så at de kan klappes sammen som en amarmad. Hver for sig udviser de to afdelinger desuden en vis indre symmetri og da med Wagnersoloen som akse, som orkanens stille øje, et hvilepunkt med sin roligt skanderede færden i et område mellem klagesang og vuggeviser. Ellers må man nok sige med nabofolket mod øst, at klarinetterne 'ta'r ut svängen ordentligt' – der er energisk passageværk, sagte mumlen, langt holdte toner og hårde stød, mikrotoner og vandklart hele og halve. En farverig og insisterende musik, som modsvares af Jonas Frølund's ikke mindre farverige og insisterende musiceren, der hviler på en teknik af stål, som de siger inden for de virkelige superatleters kunst, balletten. Han er så også lige marathonsløber og mountainbiker, hjemmebager og nybagt far m.m.

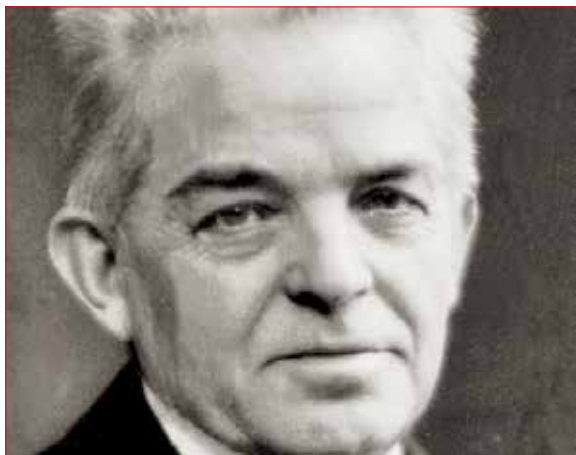
• Stykkerne på koncerten

Soprانklarinet i B og A

"Her kommer jeg!" – et skarpt rytmisk ladet luftindtag hos klarinetten og så en energisk 'cyklende' nysaglig musik, som vi kender det fra Hindemith i 1920'erne og såmænd fra lange stræk i netop Carl Nielsens klarinetkoncert fra 1928. Men året for det, der klinger som aftenens ouverture, er nu faktisk 1950 – og med datidens danske øren hørt var dette skam stadig en nymodens musik, selv om der var gået et helt årti og en lang besættelse og så en halv ny efterkrigstid, siden Carl Nielsen forlod os. **Niels Viggo Bentzon** på de 30 var her ved århundredets midte det vilde dyr i åbenbaringen, syntes man herhjemme – denne kække og rask produktive yngre fætter til dystermulden Jørgen Bentzon, som havde været elev og nær bekendt af Carl Nielsen. Der skulle nu ikke gå længe, før Niels Viggo Bentzon selv måtte se sig uddistanceret af efterkrigstidens virkeligt nye danske komponister, men det er en anden historie – her lader vi kraftkarlen og den flotte førstesats fra hans klarinetsonate slå døren ind og døren op.

Niels Viggo Bentzon © Marianne Grøndahl

Carl Nielsen (1865-1931)

Det, der følger efter, er en solo-afdeling, der måske kan betegnes som et sæt på to standarder fulgt af en nyere sag – der spilles i principet uden ophold og helst uden applaus mellem de tre, for de skal høres under ét og belyser hinanden.

I **Carl Niensens** klarinetkoncert ligger som skøn lille ø en solokadence, der uden skade kan løftes ud og spilles for sig selv med sin formfuldendte bearbejdning af det motiviske stof og sin præsentation af klarinetens væsen.

Derpå tilbage i tid til **Stravinsky** umiddelbart efter 1. verdenskrig – som Picasso var han en modernismens fødte klassiker uden udløbsdato og med eviggyldighedens kvalitetsstempel på alle sine ting. Her de tre stykker for klarinet solo med deres forunderlige storhed trods det bittelille format og – som Carl Niensens kadence – med klarinetens hele væsen i sig. Dem gad man gerne have hørt Aage Oxenvad spille – den mesterlige Kgl. Kapelmusicus, som havde klarinetens væsen gemt i sit eget sind: det fik alle at føle, og det vidste Carl Nielsen, derfor blev det jo, som det blev, i klarinetkoncerten og før den blæserkvintetten!

Igor Stravinsky (1882-1971)

Bent Sørensen © Lars Skaaning

Ud af og op fra denne på én gang sprælske og drømske musik – klarinetten snart som månesyg Pjerrot, snart som Harlekin elegant – løfter sig i det fjerne stilfærdigt vor danske nutids eftertænksomme tonelyriker **Bent Sørensens** søgende melodiske ranker, der til sidst når fastere konturer i form af en langsom lille vals i slægt med Carl Niensens folketone.

Bassetklarinet

Efter sopranklarinetens ta-dah og sæt på tre skifter Jonas nu til sin nybyggede bassetklarinet. Den er som skabt til og for Mozarts klarinetkoncert – der regnes som repertoirets uantasteligt bedste; Carl Niensens er til dato det eneste bud på et sidestykke – og Mozarts klarinetkvintet, men her får vi to meget forskellige bud på, hvordan bassetten kan lyde helt alene: den er lidt mørkere farvet i klangen end sopranen og rækker adskillige toner længere ned.

De kvikke unge mennesker i Festival & Friends vender tilbage til KoncertKirken 12.-14. juli i år, og den 13. uropføres *Together*, et værk, de har bestilt hos ligeledes unge og begavede **Mette Nielsen** – det er en klarinetkvartet, skrevet til violin, bratsch og cello fra NOVO strykekvartetten samt Jonas Frølund med hans bassetklarinet. Denne spritny bassetkvartet og den endnu nyere basset-solo, *Alone*, der uropføres allerede i aften, er atter igen et par tveæggede tvillinger; de kan siges at bearbejde samme materiale på hver sin måde.

Mette Niensens *Alone* blev bestilt af Arbejdsgruppe Gunnar Berg dels til uropførelse ved den Moderne Mandag, som pandemien skubbede frem foran sig til aftenens Moderne Tirsdag, og dels til at indgå på Jonas Frølunds cd. Soloen fra foråret 2021 er som nævnt et ledsagestykke til klarinetkvartetten *Together* og er i sin struktur enkelt opbygget over en tonespiral, som afsøges af bassetklarinetten med det konkrete aktuelle instruments specifikke

Mette Nielsen © Soffi Chanchira Larsen

Mette Nielsen har studeret på Det Kongelige Danske Musik-konservatorium og Det Jyske Musikkonservatorium hos Simon Steen-Andersen, Jeppe Just Christensen, Niels Rosing-Schow, Hans Abrahamsen, Bent Sørensen og Hans Peter Stubbe-Tegl-bjærg med debut i 2017. Hun er modtager af bl.a. Pelle-Prisen, Axel Borup-Jørgensens Komponistpris, Carl Nielsen og Anne Marie Carl-Nielsen's Legat.

www.mettenielsencomposer.dk

forråd af lyde, incl. multiphonics, og af basset-klarinetlisten med den konkret aktuelle musikers naturel og lyttende, fabulerende nærvær under opførelsen, hvor spillested og tilhører er det modtagende rum omkring en instrumentalist, som sender toner og klangeffekter udad og ind mod os efter komponistens forskrift men med licens til leg i et spil på længder og lydløs væren til stede, alene dog sammen med os andre i et her og et nu, på vej i spiralen.

“Klarinetten er alene. Det er ikke nødvendigvis en dårlig ting. Alene kan den være både ensom og fri. Den befinder sig i den lydverden, hvori den er sat. Her bevæger den sig søgende gennem rummene.”

(Mette Nielsen, april 2021)

Et af den vestlige musikhistories store tunge hjul satte sig langsomt i bevægelse, da det i alle henseender enestående forspil til første akt af **Richard Wagners** opera *Tristan og Isolde* blev fremført for sig i Paris i januar 1860; da var partituret netop udkommet på tryk, men hele værket med sit aldrig-før-hørte tonesprog ramte først verden i og med uropførelsen i 1865.

Forspillet til tredje akt er en stærk, enkel og sorgtung langsom musik for strygerkorpsen med nogle få mildt lysende øjeblikke i horn og klarinet. Orkestermusikken dør hen, og ud af den vokser repertoirets berømteste helt uakkompagnerede solo for engelskhorn, den sonore alt-obo – det er hyrden, som er kommet forbi hos den dødeligt sårede Tristan. Med bårne fraser og store gestus, triolmotiver og drejende melismer føder denne solomusik – som kadencen hos Carl

Richard Wagner, Paris 1861

“This long unaccompanied cor anglais melody is one of the strangest and most poignant ever imagined by man.”

Ernest Newman i “Wagner Nights” (London, 1949)

Nielsen – sit eget liv i sit eget rum: den kommer fra et større forløb og efterfølges af det igen, men skaber for en stund sin egen verden.

Wagner kendte – som også den erfarne kapelmusiker og kapelmester på Kgs. Nytorv, Carl Nielsen – teatrets kræfter, han kendte teatermusikens egen magi. Efter det manende forspil fra orkestergraven går tæppet op for sidste akt af dramaet om Tristan og Isolde – og med stum forventning betragter salen nu flere minutter igennem . . . ingenting. Der kan kun lyttes, der er ny musik i luften, i rummet, i sindet. Den næsten nøgne scene viser blot to stumme, ubevægelige skikkelser ude i det fri – Tristans følgesvend våger ved hans sygeleje. En pastoral melos løfter sig opad og udad i rummet fra et sted længere væk på scenen, men endnu ved ingen, hvem der spiller, det ekspanderende øjeblik bæres af en uventet og ordløs henvendelse på et uoverhørbart og dragende tonesprog. Først efter den afsluttende frase dukker hyrden stiltfærdigt frem og spørger til Tristan, og dermed er handlingen trent ved at komme i gang. Wagner skal altså i og med denne ‘usynlige’ blæsersolo bygge en enstemmig, ensartet og rolig musik, der kan være helt alene om at fortrylle os, fastholdt som vi er i teatermomentets greb – det vil han, og det kan han som få i faget. I aften, her hos os, forlener bassetklarinetten den nasale skalmejesolo med sin egen farvning, men lader i øvrigt Wagners “traurige Weise” stå helt rent og usårlig i selskab med senere tiders Ny musik.

Tilbage til sopranen! På med trylleskoene!

Nu til noget helt andet - nu er der dømt Stur Stur Nummer, og bagefter kan alle rejse sig i humør til en velfortjent snakkepause før 2. afdeling, som er helliget basklarinetten og al

Poul Ruders © Lars Skaaning
Poul Ruders opera Proces Kafka (2005) er baseret på Kafkas roman Processen (1925), hvis groteske, paranoide og mareridtsagtige verden hos Ruders bliver koblet sammen med Kafkas egen skæbne og kommer til at handle om utroskab, hykleri, selvmedlidenhed, voldelig opførsel, og hvor de to kvinder i Kafkas liv ender med at dømme ham til at være den ynkkelige mand, han så frygtede, at han var uden for sit liv som forfatter.
www.ewh.dk

dens væsen: både ah-, oh- og uvæsen(er), før til sidst aftenens epilog pakker sammen ved at pakke fra hinanden og ud.

Poul Ruders' *Tattoo for One* er fra 1984 – en knaldhamrende opvisning, hvor klarinetten og spilleren giver alt, hvad de har og kan. Underholdende og virkningsfuldt som bare pokker og samtidig yderst tættnittet i det kompositoriske: Man er vel dreven både i udspil og håndværk! Stykket truer med at tage livet af både musiker og publikum, det er Niels Viggo Bentzons spejderfriske kækhed skruet op til noget næsten skræmmende. Cirkus er ikke altid sagen for små børn og sarte sjæle!

Basklarinet

Efter pausen får 2. afdeling sin egen spektakulære åbning med endnu en førstesats, der vil noget, og kan, hvad den vil.

Barokken udviklede en værktøjskasse, der bestod af et forspil og en fuga. Mens fugaen pr. definition er en satsteknik, som arbejder med faste elementer, solide sammenføjninger og stærkt fletværk af flere linjer på én gang, så var der anderledes frit valg på øvrige hylder, når det gjaldt forspillets tekstur(er) og karakter – ofte kunne et sådant satspars to dele dårligt være mere forskellige med skiftet fra en fabulerende musiceren i et ofte rigt varieret klangbillede til et massivt, strengt bundet og næsten maskinelt afviklet flerstemmigt forløb.

I sin forbløffende trio for basklarinet, cello og præpareret klaver, *Territorialsang* fra 1995-97, giver **Pelle Gudmundsen-Holmgreen** et moderne sidestykke til barokkens præludium

Pelle Gudmundsen-Holmgreen © DR
Pelle Gudmundsen-Holmgreen var meget inspireret af Samuel Becketts absurde teaterstykker, og han har komponeret adskillige store værker, der alle rummer kimen til et underfundigt stykke instrumentalteater.
www.ewh.dk

og fuga, om end vi er fjernt fra både neo og klassicisme – det er en vild musik med et uberegneligt forspil, skrevet for to, og så pludselig en indædt trestemmighed, hvor ingen af parterne giver sig en tomme og kværner løs, som gjaldt det livet . . . og det gør det jo også i al ordentlig musik og musiceren.

Førstesatsen har basklarinetten i fuld udfoldelse som en selvsikkert hujende og mumlende og årvågen brøleabe højt oppe i trækrone; det præparerede klaver sidder imens og sysler mere stilfærdigt med sit, og sådan holder de på, indtil celloen lige til sidst ses at være trådt frem fra skovbrynet, og scenen er sat for anden sats, der sætter i med et hug efter et øjeblik stilhed.

I partituret og i en komplet opførelse af værket høres celloen ligesom sive ind i lyd billedet i førstesatsens sidste takter: den er der, og så har den alligevel ikke rigtig noget med de to andre at gøre . . . endnu. Vi har i aften med rettidigshavernes tilladelse kunnet programsætte trioværkets indledende sats for sig som det, den ret beset er: to meget forskellige stemmers samtidighed over et stræk på små fem minutter. (Førstesatsens sidste syv takter er nedskruede og afventende og bliver udeladt her: i den større sammenhæng fungerer de som vadested. På den anden side af dét venter så tre meget forskellige stemmers endnu mere slående samtidighed over endnu flere minutter, og hvis der er nogen, der tænker, Alt dette lyder som en beskrivelse af radikal middelalder-polyfoni, så er de ikke galt afmarcheret: Der har altid været Ny musik, historien igennem - nogle til glæde, andre til ærgrelse.)

“Man kan roligt sige, at de forskellige ‘væsen-er’ holder fast i deres udsagn, deraf titlen.”

(Pelle Gudmundsen-Holmgreen, 2002)

Hvis man hører hele *Territorialsang* – på cd'en fra 2002 eller live, måske på en senere MM – vil man opdage, at andensatsens lydbillede tilmed rummer indkomponeret klingren og raslen fra bjælder og kæder – og på aftenens program er klarinetten i flere omgange oppe mod ikke blot flyglet, men i andre stykker et helt batteri af lyde fra slagstøj eller noget, der ligner. Meget korporligt i koncertens længste nummer af Simon Steen-Andersen og her og nu, via elektronik, i en af de i alt seks forskellige måder, det helt nye (2020) værk af **Navid Bargrizen** kan fremføres på.

Den 39-årige iransk-tysk-amerikanske Navid Bargrizen er både som forsker og som komponist en særdeles aktiv skikkelse i de internationale mikrotonale musikmiljøer. I 2019 deltog han i det internationale mikrotonesymposium Mikrotöne: Small is beautiful på Salzburgs Mozarteum i 2019, hvor Gunnar Berg blev præsenteret som Denmark's Microtonal Pioneer. Som musikprofessor i Texas blev han kontaktperson i forbindelse med Jonas Frølund's planlagte optræden på ClarinetFest 2021, KannObalismus er således resultatet af hans fascination af Jonas Frølund's klarinetstil. www.navidbargrizen.com

KannObalismus er titlen: den spiller tysk på begreberne kanon (med lang betonet førstestavelse = den totalt strenge form for fuga) og kannibalisme – og det gør den på grund af musikkens opbygning af materialer og dens nedbrydning i elementer. Værket er i to satser, der – atter en gang, senest i Gudmundsen-Holmgrens hele to-delte *Territorialsang* – er et par tveæggede tvillinger, idet de bearbejder samme materiale på forskellig vis. Den første er for basklarinet med eller uden elektronisk tape, den anden er for B-klarinet med eller uden tape, og endelig kan man vælge at spille kun en af satserne, eller man tager dem begge. Det hele er aftalt spil mellem Bargrizen, som er en udspekuleret rad, og Frølund, som er kvik i pæren og dygtig nok til at være med på den værste, hvis bare tingene er i orden. I aften hører vi uopførelsen af versionen for basklarinet og tape – om man vil et kanonisk forløb for dyb blæser mod et lydtaeppe dannet af legitime musikalske bestanddele snarere end støj eller rene tilfældigheder.

Som en bufferzone mellem to værker for blæsersolo i selskab med lirum larum, kling og klang og mange slags lyde hører vi endnu en gang den sørgmodige hyrdevise fra *Tristan*, men nu på basklarinetten – et instrument, der lige som engelskhorntet kaldes frem overalt, hvor Wagner i sin teaterkunst har brug for en ordløs men veltalende stemme, som formår at holde øjeblikket i sin hule hånd: ofte alene men altid stærk.

Efter Niels Viggo Bentzon-sonatens klassiske duo-sammenspil, der i princippet stiler efter samlet udsagn med samlet røst, har vi nu hørt klarinetten alene med fuldtønde stemme, alene i dialog med selvskabte støjlyde, i samtidighed med et præpareret klaver, betjent af en musiker, og op imod sig selv på et allerede foreliggende materiale, afspillet på elektronisk tape. Her til sidst har vi så klarinetlisten som aktiv musiker-duo i egen person, idet trutten – med alt, hvad den nu kan levere – skal klinge mellem eller samtidig med toner og lyde fra et antal slagstøjsinstrumenter, der er anbragt inden for rækkevidde for den ensomme performer. Værket er gennemkomponeret, men der er indlagt 'elastik', som får hver fremførelse til have sit eget præg - det er et værk, som generøst og krævende tillader musikeren at lytte efter og fornemme både tid og sted og således på én gang styre forløbet og lade sig styre af det.

Simon Steen-Andersen – bosat i Berlin og indvalgt i Akademie der Künste, dette som eneste danske komponist ud over Carl Nielsen

Det er få danske komponister forundt at få sin musik spillet verden rundt næsten hver eneste dag. Simon Steen-Andersens udsøgte musikalske nysgerrighed har ført ham til de utroligste steder – sidste år blev han inviteret til Bayreuth med sin *The Loop of the Nibelung*, som snedigt omgik forbuddet mod at opføre anden end Wagners musik på operascenen på Den Grønne Høj. Vær iøvrigt opmærksom på slagstøjsduoen *reConverts gratis portrætkoncert af Simon Steen-Andersen her i KoncertKirken på lørdag 15. maj kl. 20.* Simon Steen-Andersen © Lars Svankjær

i sin tid – skrev oprindeligt *De Profundis* for sopransax med slagtøj og angav sopranklarinet som alternativ blæser. Det var i 2000, men for nylig er desuden en 'oversættelse' til basklarinet blevet tilgængelig, og det er i aften første gang, værket fremføres i den skikkelse. Som man kan tænke, gør den dybe blæses størrelse ikke sagen lettere for solisten, der sikkert kunne drømme om at få en tredje arm udleveret sammen med noderne.

"De Profundis er komponeret i 2000 til en udstilling af samme navn, løst inspireret af temaerne og værkerne på denne."

(Simon Steen-Andersen, april 2021)

At *De Profundis* kan kaldes gribende musik, har ikke noget at gøre med en forlængst passeret udstilling af billedkunst, ej heller er der noget (alt for) tydeligt spil på Psalmistens ord om at anråbe Herren fra dybet. Derimod er det en musik og et musikforløb, som er umiddelbart interessevækkende og medrivende, og opførelsen er således let tilgængelig for den forudsætningsløse tilhører. Den mere erfarne og repertoirekyndige tilhører vil i tilgift kunne glæde sig over, ja røres over, hvordan komponisten – bevidst eller med det lydhørt erfarne talents nådegave – synes at kaste net ud og indfange efterklange af store øjeblikke i den store musik fra det store foregående århundrede: fra sen Bruckner til sen Sjostakovitj og ikke mindst den komponist, som nok lå Pelle Gudmundsen-Holmgreen nærmest hjertet: Stravinsky! (Nå ja, sammen med Carl Nielsen, det skal dertil siges.)

De Profundis er i sine indledende faser søgende, kaldende, intonerende. Et sent klimaks når en blanding af vild jubel og eksistensangst – og derpå vender musikken tilbage til indledningens enkelhed, men nu er tonerne med blid hånd føjet sammen til noget koralagtigt. Det er hverken plakat- eller citatagtigt gjort, men blot lige så meget, at det umiddelbart opleves som en beroligende, måske velsignende gestus, en afsked, men mere nærlæst også som en hilsen til en karakteristisk måde at afslutte værker på hos Stravinsky – for eksempel i hans *Blæsesymfonier*, tilegnet mindet om Debussy, som døde i 1918.

1920 1919 1918 1917

2017 2018 2019 2020 •

og atter et hop tilbage til sopranklarinetten

Stravinskys *Blæsesymfonier* fra 1920 blev komponeret i forlængelse af hans tre klarinetstykker fra 1919, som vi hørte i begyndelsen af koncerten, umiddelbart efter den lille solo fra Carl Niensens klarinetkoncert; skitserne til Stravinskys tre små soloer er fra 1918.

Birgitte Alsted © Torben Birk

Birgitte Alsted er en af dansk musiks toneangivende kvindeskikkelser. Hun er medstifter af *Kvinder i Musik* i 1980, modtager af en række legater og priser, heriblandt Carl Nielsen og Anne Marie Carl-Nielsens Hæderspris i 2017.

"Min musik har som oftest et dramatisk udtryk, og dette har mere og mere udviklet sig til også at inddrage teatermæssig performance i kompositionen, f. eks en scenisk måde at udføre entré og sortie. Mine videre eksperimenter har foreløbig udmøntet sig i 2 hybridprojekter med hele aftenens musik i teateragtig sammenhæng - bevægelse i rummet, recitation ind imellem, musikeres indbyrdes ageren, publikum i procession o.a."

Hør Birgitte Alsted fortælle om tilblivelsen af *Kafka i Kirke* på www.edition-s.dk

Da **Birgitte Alsted** et århundrede senere udtænkte det performative værk *Kafka i Kirke* til Jonas Frølund, var hun i høj grad inspireret af at have oplevet ham som solist i Carl Niensens klarinetkoncert i februar 2018 og i december 2017 som førsteklarinet i Carl Niensens lille naturscene for orkester *Pan og Syrinx*, inspireret af Ovid i efteråret 1917 og siden hastigt skrevet ned i partitur til uropførelse i februar 1918.

Som koncertens kehraus hører vi *Endestation/ Epilog* for klarinet og klaver. Hele *Kafka i Kirke* er inspireret af Birgitte Alstedes beskæftigelse med Franz Kafka (1883-1924), såvel hans liv som hans digtning. Hun fremhæver Kafkas møde med en jiddisch teatertrup i 1911 som en afgørende begivenhed, hvor teatertruppen skaber en todelt scenisk virkning med gøglere i forgrunden og de drama-performende skuespillere i baggrunden – som eksempel på, at det regelløse på samme tid står ansigt til ansigt med det regelbundne. Den jødiske tone høres i værket med klezmer inspiration, og på et tidspunkt med den mere frit, improvisatorisk spillende klarinetstemme over for den mere statisk udformede klaversats.

I *Kafka i Kirke* indgår der korte recitationer fra Kafkas sidste og uafsluttede roman

Slottet (1922-24) – der i parentes bemærket udkom i 1926 som et af de værker, forfatteren selv ikke havde ønsket publiceret fra sine efterladte manuskripter.

Den allersidste sætning i Villy Sørensens oversættelse af *Slottet* lyder således:

Det var Gerstäckers mor ... med besvær talte hun, men hvad hun sagde

Lad os betænke Prædikerens ord og huske, at hvor der har været tid til at opbygge, er der også en tid til at tage tingene fra hinanden - og hov! her på falderebet: Læg lige mærke til rævens fiffige afskedssalut, mens den smutter ud på Blågårds Plads og hjem bag øret, hvor den kom fra: "Immer bushy-tailed, mon cher!"

– Svend Ravnkilde, maj 2021

PS: I bookletten til den internationalt sigtende cd fra 2002, men ikke i det udgivne originalmanuskript, der tjener som nodemateriale, har Gudmundsen-Holmgreen sat navn på de to dele i *Territorial Song* - den første hedder da **Different Kinds**, og den anden hedder **The Same Different Kinds**. Ikke dårligt som alternativt dobbelt-motto for aftenens koncert, vel?

-SR, 11/5 2021

Sidste partiturside af første del af Pelle Gudmundsen-Holmgreens trio Territorial Song, som de fremtræder i facsimile i spillepartituret, udgivet af Edition Wilhelm Hansen. Gengivet med forlagets tilladelse.

MODERNE MANDAG 2021

Koncertplanlægning i disse tider kræver nærmest guddommelig indsigt, men Arbejdsgruppe Berg håber at kunne trodse guderne og realisere drømme og visioner – i efteråret 2021 med følgende koncerter

● **Mandag 30. august kl. 19:30**

Metronomen
Gæstespil fra Malmö
i samarbejde med Hertzbreakerz
Heather Roche, klarinet
Eva Zöllner, accordeon

● **Tirsdag 7. september kl. 19:30**

KoncertKirken
Gæstespil fra Ungarn
i samarbejde med Carl Nielsen Selskabet
József Rácz, violin og József Balog, klaver
Per Dybro Sørensen, György Kurtag
Carl Nielsen og Béla Bartók

● **Fredag 24. - mandag 27. september**

Metronomen
BilledKomponist Festival
Musik og billeder af
Ivar Frounberg, Axel Borup-Jørgensen
Niels Viggo-Bentzon og Gunnar Berg

● **Mandag 18. oktober kl. 19:30**

KoncertKirken
Orgelkoncert med Jens E. Christensen
Uropførelse af Lil Lacy
Gunnar Berg, Axel Borup-Jørgensen,
Erik Jørgensen

● **Mandag 25. oktober kl. 19:30**

Metronomen
Athelas Blæserkvintet
Stockhausen, Pelle Gudmundsen-Holmgreen,
Axel Borup-Jørgensen, Gunnar Berg

● **Mandag 29. november kl. 19:30**

Metronomen
Trio Krumbuktus
Uropførelser af Jeppe Ernst og Gunnar Berg

● **Mandag 13. december kl. 19:30**

KoncertKirken
Jonas Olsson
Gunnar Bergs Gaffky's 1-10

PÅ GENHØR - PÅ GENSYN!

MODERNE MANDAG

KOMMENDE KONCERTER

MODERNE MANDAG

METRONOMEN
Aksel Møllers Have
Frederiksberg

THE MECHANICS OF BREATH

HEATHER ROCHE
klarinet

EVA ZÖLLNER
akkordeon

KOMPONISTER

- Rachel Beja
- Mikl Manabe
- Lina Järnegård
- Alessandro Perini
- Francesco Del Nero
- Jonatan Sersam

samarbejde med Hertzbreakerz Malmö

MM 41

Billetsalg billets.dk **Mandag 30 aug 2021 19.30**

Arbejdsgruppe Gunnar Berg er en uafhængig organisation, der arbejder for at gøre det nemt og billigt at købe og sælge billetter til koncerter og andre kulturelle arrangementer. Vi arbejder sammen med bl.a. Solistforeningen af 1921, KODA Kultur / Musikforlæggerne og Dansk Komponistforening, Metronomen, København Musikudvalg, KoncertKirken, Edition Borup-Jørgensen, ACTUM Kopi & Tryk, Hotel Alexandra.

GÆSTESPIL fra UNGARN
Køge • Birkerød • København • Odense

JÓZSEF RÁCZ
violin
JÓZSEF BALOG klaver

Gæstespil fra Ungarn
Arrangeret i samarbejde med
Carl Nielsen Selskabet

- Béla Bartók
- Carl Nielsen
- György Kurtág
- Per Dybro Sørensen
- Barnabás Dukay
- Gunnar Berg

Søndag 5 - onsdag 8 september 2021

MM 42

Arbejdsgruppe Gunnar Berg er en uafhængig organisation, der arbejder for at gøre det nemt og billigt at købe og sælge billetter til koncerter og andre kulturelle arrangementer. Vi arbejder sammen med bl.a. Solistforeningen af 1921, KODA Kultur / Musikforlæggerne og Dansk Komponistforening, Metronomen, København Musikudvalg, KoncertKirken, Edition Borup-Jørgensen, ACTUM Kopi & Tryk, Hotel Alexandra.

Koncertrækken **MODERNE MANDAG 2021** er arrangeret af Arbejdsgruppe Gunnar Berg i samarbejde med og med støtte fra

- Solistforeningen af 1921 • KODA Kultur/Musikforlæggerne og Dansk Komponistforening
- Metronomen • KoncertKirken • Edition Borup-Jørgensen • Københavns Musikudvalg
- ACTUM Kopi&Tryk • Hotel Alexandra